

Beoordelingsrapport van het lectoraat Technology Driven Art

Zuyd hogeschool

Visitatiepanel

Dhr. K. Vanhoutte, voorzitter

Mw. M. Hoogenboom

Dhr. R. Knoops

Mw. B. L. van Eyndhoven, panelsecretaris

April 2017

Inhoudsopgave

1. Samenvatting en aanbevelingen	3
1.1. Inleiding	3
1.2. Samenvatting en algemeen oordeel	4
1.3. Aanbevelingen	5
1.4. Oordelen per onderwerp en aspect	8
2. Onderzoekprofiel en onderzoeksprogramma	11
2.1. Overwegingen en bevindingen	11
2.2. Aanbevelingen	14
3. Organisatie van de onderzoekseenheid	15
3.1. Overwegingen en bevindingen	15
3.2. Aanbevelingen	18
4. Methodische kwaliteit onderzoek	18
4.1. Overwegingen en bevindingen	19
4.2. Aanbevelingen	20
5. Resultaten en impact van het onderzoek	21
5.1. Overwegingen en bevindingen	21
5.2. Aanbevelingen	23
6. Kwaliteitsborging	24
6.1. Overwegingen en bevindingen	24
6.2. Aanbevelingen	25
7. Bijlagen	26
7.1. Lijst van afkortingen	26
7.2. Samenstelling visitatiepanel	26
7.3. Gespreksdeelnemers tijdens de visitatie (21-12-2016)	26
7.4. Geraadpleegde documenten	27
8. Procesinformatie	28
8.1. Visitatie	28
8.2. Doel	30
8.3. Werkwijze	30

1. Samenvatting en aanbevelingen

1.1. Inleiding

Voor u ligt het beoordelingsrapport van het visitatiepanel van het lectoraat Technology Driven Art van Zuyd Hogeschool.

Het proces van visitatie bestaat uit vier fasen: een interne positiebepaling van het lectoraat, de voorbereiding door het visitatiepanel (namelijk het bestuderen van documentatie en de voorbereidingsvergadering), de visitatie zelf met het opstellen van een visitatierapport, en een bestuurlijk besluit van het College van Bestuur ten aanzien van de acties naar aanleiding van de aanbevelingen uit het visitatierapport.

Het visitatiepanel bestond uit dhr. K. (Kurt) Vanhoutte (voorzitter), mw. M. (Marijke) Hoogeboom en dhr. R. (Rudi) Knoops. Mw. B. L. (Brecht) van Eindhoven, trad op als lead-auditor van het panel.

De visitatie omvatte kennisneming van uitvoerige documentatie, een voorbereidingsmiddag van het panel en een visitatiedag (21-12-2016) waarbij gesproken is met de lector(en) en de faculteitsdirecteur, leden van de kenniskring, docenten, studenten en interne en externe stakeholders. Dit alles heeft geresulteerd in het voorliggende beoordelingsrapport.

Vooraf moet opgemerkt worden dat het panel met het algemene BKO-beoordelingskader, aangevuld met de Zuyd criteria, geen gemakkelijk voor dit lectoraat toepasbaar beoordelingsinstrument in handen had. Dat maakte het soms lastig om zaken eenduidig te beoordelen en dat zou in sommige gevallen kunnen geleid hebben tot verwarring of zelfs verkeerde interpretaties. Niet alleen het panel heeft overigens met dit probleem geworsteld, maar kennelijk ook de lector van het lectoraat zelf bij het invullen van de zelfreflectie. De gesprekken in situ hebben het risico op verkeerd begrip evenwel geneutraliseerd doordat ze het panel hielpen één en ander in de juiste verhouding te plaatsen. Voorts vinden de panelleden de aansluiting bij de zwaartepunten van Zuyd slechts in beperkte mate relevant gezien het domein en de aard van het lectoraat. In onderstaande hoofdstukken wordt nader op deze en andere nuanceringen van het beoordelingskader ingegaan in de veronderstelling dat men de bevindingen van het panel zal interpreteren binnen de specifieke context waarin het lectoraat opereert.

1.2. Samenvatting en algemeen oordeel

Het panel heeft met bewondering kennisgenomen van wat er in de afgelopen periode is bereikt door het lectoraat Technology Driven Art (TDA). Het lectoraat TDA heeft zich bewezen als een relevante onderzoekseenheid met een inspirerende lector/kunstenaar die het artistiek onderzoek op verschillende niveaus met succes heeft kunnen uitvoeren. Lector Peter Missotten past als kunstenaar en agent-provocateur uitstekend - als luis in de pels - in de Zuyd kunstenfaculteit. Het onderzoek heeft met name impact op het onderwijs. Door de onderwijsinhoud met zijn doortastende aanpak en artistiek-technologische interventies te 'besmetten', levert de lector unieke, innovatieve kennis en kunde voor de kunstenacademies aan. Met zijn aanstelling brengt de lector ook een cruciaal (inter)nationaal netwerk mee naar Zuyd. De uiteindelijke beroepspraktijk voor dit lectoraat is onder meer de theaterwereld, meer specifiek het onderzoeken van het genre performance door de introductie van (3D-)techniek. Binnen dat kader is het effect maximaal. Het algemene oordeel van het visitatiepanel ten aanzien van het lectoraat TDA is dan ook voldoende.

Na deze eerste pionierende fase is het lectoraat nu op een punt gekomen waarbij men meer richting kan geven aan het onderzoek, de onderlinge samenhang van de onderzoeksprogramma's kan bestendigen en voor een bredere implementatie van de opgedane kennis kan zorgen. De panelleden willen hierbij wijzen op de volgende aandachtspunten:

1. De doelen en bijbehorende indicatoren voor het onderzoek zijn nog niet helder. Het is om die reden lastig om de impact van het onderzoek op de verschillende niveaus te meten en te versterken (zie hoofdstuk 2).
2. Er ontbreekt nog een duidelijke visie van de faculteit ten aanzien van dit lectoraat met daarin onder andere een beschrijving van de (onderzoeks)opdracht en een indicatie van de specifieke beleidsondersteuning die dit lectoraat nodig heeft (zie hoofdstukken 2 en 3).
3. De onderzoeksprogramma's zijn apart opgezet in de verschillende opleidingen; de samenhang van deze onderzoeksprogramma's behoeft meer aandacht (zie hoofdstuk 2).
4. De kenniskring leunt nu grotendeels op de individuele inzet en invloed van de lector; onderling contact tussen de kenniskringleden is nagenoeg onbestaan en bijgevolg ontbreekt het de lector aan constructieve en noodzakelijke feedback (zie hoofdstukken 2 en 3).
5. Het blijkt organisatorisch nog lastig en tijdrovend om nieuwe docent-onderzoekers te werven vanuit de verschillende opleidingen, en een verruiming van de mogelijkheden voor individuele onderzoekers is wenselijk (zie hoofdstuk 3).
6. De aanstellingen van de docent-onderzoekers van het lectoraat zijn dusdanig klein dat het opzetten van nieuwe onderzoeksprojecten in gedrang komt.

7. De verspreiding van kennis en kunde van het lectoraat binnen de opleiding verloopt nog stroef (zie hoofdstuk 3).
8. De digitale presentie, opslag en toekomstige mogelijkheden van het lectoraatsonderzoek vragen om een specifieke online inrichting (zie hoofdstuk 3).
9. De werving van tweede en derde geldstromen kent weliswaar geen prioriteit, maar er bestaan mogelijkheden en kansen die wellicht toch benut kunnen worden. Het verdient aanbeveling deze mogelijkheden minstens te onderzoeken (zie hoofdstuk 3).
10. De methode van Artistic Research (en de invulling hiervan als 'her-documentatie' van het onderzoekswerk) behoeft nog verdieping en kan sterker worden toegepast binnen het lectoraat zelf (zie hoofdstuk 4).
11. De betrokkenheid bij het onderwijs is vooral gericht op het bacheloronderwijs. Het panel ziet voor het lectoraat kansrijke mogelijkheden om het onderzoek uit te breiden richting de meer onderzoekgerichte masteropleidingen en mogelijk een 3de cyclus.
12. De implementatie van het onderzoek in de beroepspraktijk, buiten het onderwijs om, is in verhouding tot de inzet in het onderwijs nog bescheiden (zie hoofdstuk 5).
13. De professionalisering van de docent onderzoekers/kunstenaars verdient meer aandacht (zie hoofdstuk 5).
14. Er ontbreekt een systematische aanpak van de interne kwaliteitszorg van het onderzoek en het functioneren van het lectoraat (zie hoofdstuk 6).
15. Het beoordelingskader waarmee het visitatiepanel dit lectoraat diende te beoordelen volstond niet omdat het grotendeels niet toepasbaar was op dit lectoraat (zie hoofdstuk 6).

1.3. Aanbevelingen

Hieronder volgen de aanbevelingen van het panel, te gebruiken als handvatten in de benadering van de centrale aandachtspunten van het lectoraat:

1. Expliciteer de door het lectoraat gesuggereerde parameters voor de invulling en aanpak van het onderzoek in voor het onderzoek hanteerbare doelen en indicatoren (zie hoofdstuk 2).
2. Geef de faculteit en/of het opleidingsmanagement medeverantwoordelijkheid in de facilitering en ondersteuning van het lectoraat door de ontwikkeling van een concrete beleidsvisie die in overeenstemming is met het lectoraat en die leidt tot een adequate onderzoeksomgeving. Het is daarbij van belang dat die visie de algemene basisvoorwaarden van het lectoraat implementeert maar tegelijk ook de vrijruimte en autonomie van de lector verder beschermt (zie hoofdstuk 2 en 3).
3. Zorg voor een sterkere samenhang en kruisbestuiving binnen de verschillende onderzoeksprogramma's. Dit zal zorgen voor een verbetering van de borging van het

- onderzoek en maakt het mogelijk om het onderzoeksmodel te verfijnen en de 'smaakbreedte' te koesteren (zie hoofdstuk 2).
4. Versterk het pas opgestarte onderling contact tussen de onderzoekers door de organisatie van bijeenkomsten e.d. Dit zal ten goede komen aan de onderzoeks- en onderwijsontwikkeling, constructieve feedback voor de lector garanderen en de algemene reflectie binnen de groep aanvuren. De organisatie van dergelijke bijeenkomsten laat tegelijkertijd op vrij eenvoudige wijze toe de traditioneel sterk van elkaar gescheiden opleidingen met elkaar te verbinden (zie hoofdstukken 2 en 3).
 5. Overleg met de kunstenlectoren en de faculteit op welke wijze (de zeggenschap over) de inzet van docent-onderzoekers van de verschillende opleidingen kan worden vergemakkelijkt en versterkt (zie hoofdstuk 3).
 6. Verruim de aanstellingen voor (tijdelijke) onderzoekers en stel docent-onderzoekers in staat om naast hun reguliere werkzaamheden substantieel in onderzoek te investeren.
 7. Zet naast de stimulerende en prikkelende rol van de lector ook in op een dragende en verbindende kracht van het lectoraat. Dit zal verankering en spreiding van de kennis en kunde van het lectoraat binnen de gehele faculteit ten goede komen (zie aanbeveling 4 en hoofdstuk 3).
 8. Overleg met alle belanghebbenden over de inzet van een voor het lectoraat passende online infrastructuur voor het onderzoek met aandacht voor zaken als data/onlinemanagement, (her)documentatie en -archivering. Deze centrale infrastructuur laat communicatie met de buitenwacht toe, maar biedt ook en vooral de mogelijkheid om de broodnodige interne kruisverbindingen te maken tussen de onderzoekers en hun werkveld. Het vergroot met andere woorden de zichtbaarheid en dus de slagkracht van het lectoraat (zie hoofdstuk 3).
 9. Onderzoek - in de context van versterkte interne samenwerkingen - de mogelijkheden tot fondsenwerving en/of aansluiting bij andere (gefinancierde) projecten (zie hoofdstuk 3).
 10. Verdiep de methode zodat ook een fundamentele vorm van onderzoek mogelijk wordt, en verbreed de methode tegelijk naast de huidige focus op her-documenteren. Pas vervolgens structureel toe om tot meer resultaat te komen, ook binnen het lectoraat zelf (zie hoofdstuk 4).
 11. Zoek de samenwerking op met de juist op onderzoek gerichte (toekomstige of pas opgerichte) masteropleidingen en/of de (nog te ontwikkelen) 3de cyclus (zie hoofdstuk 4).
 12. Verbreed de focus van het lectoraat ook buiten het onderwijs om zo de implementatiestrategie van het lectoraat vorm te geven en de verspreiding van de kennis te vergroten. Dat kan bijvoorbeeld door in samenspraak met de andere lectoraten werksessies op verschillende plekken binnen de kunstenfaculteit te beleggen maar ook door student assistenten aan het werk te zetten. Deze ruimere taakopvatting maakt het ook mogelijk om het lectoraat - in al zijn facetten - helder voor het voetlicht te plaatsen. (zie hoofdstuk 5).

13. Versterk de professionalisering van de docenten in hun rol als onderzoeker/kunstenaar van het lectoraat. Dit kan bijvoorbeeld door expliciet aandacht te geven aan status en versterking van de (eigen) rol als onderzoeker/kunstenaar in het lectoraat en door in overleg doelen te stellen met bijbehorende tijdsplanning en middelen (zie hoofdstuk 5).
14. Ontwikkel een systematische aanpak van de interne kwaliteitszorg van het onderzoek en het functioneren van het lectoraat teneinde het lectoraat op alle fronten te versterken en de unieke kennis en kunde verder te implementeren en te verspreiden, binnen en buiten de Zuyd kunstenfaculteit (zie hoofdstuk 6).
15. Laat Zuyd de kunstenlectoraten faciliteren met een specifiek op deze lectoraten toepasbaar beoordelingskader voor de lectoraatsvisitatie dat de uitgangspunten van het onderzoeksbeleid van de (kunsten)lectoraten zo effectief mogelijk laat toetsen en komende visitatieprocessen vergemakkelijkt (zie hoofdstuk 6).

4. Oordelen per onderwerp en aspect

Tabel 1. Beoordelingsprotocol lectoraat Technology Driven Art

Standaard 1:

De onderzoekseenheid heeft een relevant, ambitieus en uitdagend onderzoekprofiel en een onderzoeksprogramma met bijhorende doelen die zijn geoperationaliseerd in een aantal indicatoren.

Oordeel commissie: Goed
<p>Onderbouwing oordeel:</p> <p><i>Het lectoraat TDA heeft met de focus op Technology Driven Art een prikkelend en voor de Zuyd kunstfaculteit relevant onderzoeksprofiel neergezet. De focus en het programma kunnen nog worden verscherpt en verhelderd met bijbehorende doelen en indicatoren teneinde het onderzoek meer samenhang en richting te geven.</i></p>

Standaard 2:

De wijze waarop de eenheid is georganiseerd, de inzet van mensen en middelen en de interne en externe samenwerkingsverbanden, netwerken en relaties maken de realisatie van het onderzoekprofiel mogelijk.

Oordeel commissie: Voldoende
<p>Onderbouwing oordeel:</p> <p><i>De organisatie van de onderzoekseenheid is over het algemeen goed geregeld. De interne samenwerkingsverbanden zijn kleinschalig maar relevant, duurzaam en invloedrijk. Toch blijken er nog veel obstakels te bestaan in de interne samenwerkingsverbanden van de faculteit die het ook voor het lectoraat niet makkelijk maken om het onderzoek in alle opleidingen te stimuleren. De externe samenwerkingsverbanden van het lectoraat zijn excellent: de lector heeft een duidelijk en herkenbaar profiel binnen het kennisdomein (kunst & technologie).</i></p>

Standaard 3:

Het onderzoek van de onderzoekseenheid voldoet aan de standaarden die in het vakgebied gelden voor het doen van onderzoek.

Oordeel commissie: Voldoende
<p>Onderbouwing oordeel:</p> <p><i>De methodische kwaliteit van het onderzoek is conform de ideeën en standaarden die gelden in het kunstdomein. Het lectoraat ontwikkelt een relevante en adequate vorm van Artistic Research in en verrijkt daarmee het onderzoek, met name in het onderwijs. In een volgende periode is het zaak de methodiek te verdiepen tot ook een fundamentele vorm van onderzoek, en tegelijk te verbreden naast de huidige focus op her-documenteren.</i></p>

Standaard 4:

De onderzoekseenheid realiseert voldoende relevantie op het gebied van:

- kennisontwikkeling binnen het onderzoekdomein;
- de beroepspraktijk en maatschappij;
- onderwijs en professionalisering.

Het onderzoek heeft in voldoende mate impact op de hiervoor omschreven gebieden.

Oordeel commissie: Goed
<p>Onderbouwing oordeel:</p> <p><i>De resultaten en impact van het lectoraat dragen goed bij aan innovaties en ontwikkelingen in het onderwijs, met name - en op excellente wijze - aan het onderzoekend vermogen van de studenten. Het kritisch engagement dat het lectoraat ten toon spreidt ten aanzien van het onderzoeksdomein zelf, de beroepspraktijk maatschappij en het onderwijs is een van de meest krachtige en kenmerkende merites van het lectoraat. De impact van het onderzoek is om verschillende redenen vooral verrijkend voor het onderwijs, de Toneelacademie en aanpalende beroepspraktijken. Daarnaast is het voor het lectoraat nu zaak om zich sterker te gaan richten op de aanpak van de professionalisering van de onderzoekers en verdere verspreiding van het onderzoek.</i></p>

Standaard 5:

De onderzoekseenheid voert regelmatig en systematisch evaluatie uit van de onderzoeksprocessen en resultaten. Aan de uitkomsten daarvan verbindt de onderzoekseenheid waar nodig verbeteringen.

Oordeel commissie: Niet voldaan/Onvoldoende

Onderbouwing oordeel:

Afgemeten aan de criteria van Zuyd scoort de interne kwaliteitszorg feitelijk onvoldoende. Er bestaat geen geëxpliciteerde PDCA-cyclus van het lectoraat. De lector evalueert zaken vanuit zijn persoonlijke, kritische kijk op dingen en toetst die evaluatie halfjaarlijks af met de faculteitsdirecteur. Op basis van dat overleg worden de projecten en doelstellingen bijgestuurd. Dat werkt tot op zekere hoogte goed, maar een dergelijke individuele benadering van het lectoraatsonderzoek kan ook leiden tot blinde vlekken en loopt het risico op gemiste kansen. In de komende fase is het verstandig om bij de reflectie over lectoraatsthema's een door Zuyd aangeleverd passend beoordelingskader te gebruiken en meer teamleden te betrekken. Dit zal ten goede komen aan de verscherping van de focus en het vermogen en de implementatie van het onderzoek verbeteren.

2. Onderzoekprofiel en onderzoeksprogramma

Standaard 1:

De onderzoekseenheid heeft een relevant, ambitieus en uitdagend onderzoekprofiel en een onderzoeksprogramma met bijhorende doelen die zijn geoperationaliseerd in een aantal indicatoren.

Oordeel commissie: Goed

Onderbouwing oordeel:

Het lectoraat TDA heeft met de focus op Technology Driven Art een prikkelend en voor de Zuyd kunstenufaculteit relevant onderzoekprofiel neergezet. De focus en het programma kunnen nog worden verscherpt en verhelderd met bijbehorende doelen en indicatoren teneinde het onderzoek meer samenhang en richting te geven.

2.1. Overwegingen en bevindingen

Het lectoraat TDA heeft een relevant, ambitieus en uitdagend onderzoekprofiel. De missie van het lectoraat is de kritische bevraging op de werkvloer van de sturende en stuwende rol van technologie in de creatie van kunst. Men wil daarbij in een eerste beweging het gebruik van technologie stimuleren en zo de randvoorwaarden voor het onderzoek scheppen.

Vervolgens wil men de invloed van die technologie en het verworven vakmanschap kritisch tegen het licht houden. De doelen voor het onderzoek zijn vertaald in drie onderzoeksprogramma's: 3D printing, 3D scanning en 3D Design.

Het panel is van mening dat dit onderzoekprofiel relevant is voor het kennisdomein (kunst & technologie), het onderwijs (van de kunstenufaculteit, en meer specifiek de Toneelacademie) en de beroepspraktijk (met nadruk op de theaterwereld). Met name studenten en docenten met een onderzoekende en gemotiveerde (onderzoeks)geest zijn oprecht blij met de komst van het lectoraat en de stimulus die het onderzoek geeft aan de onderwijsinvulling en aan hun eigen (toekomstige) professionalisering als performer, designer, installation artist e.a.

De drie centrale onderzoekslijnen zijn thematisch gezien verbonden door de nadruk op 3D technologie als vertrekpunt. Men is nog zoekende naar een geschikte wijze om meer samenhang in het onderzoeksprogramma te creëren. Er ligt evenwel geen plan voor om de afzonderlijke opleidingen in die zoektocht met elkaar te verbinden. Er is met andere woorden te weinig synergie. Om die reden is het voor het lectoraat lastig om te borgen dat

onderzoeksprojecten onderling op elkaar aansluiten, voortbouwen en/of elkaar versterken. Deze structuur is deels een gevolg van de losse, organisatorische opzet van het lectoraat en de sterk van elkaar verschillende opleidingen en bijbehorende culturen binnen de faculteit (zie ook standaard 2).

Het onderzoeksprofiel past in het facultaire strategische kader. De faculteitsdirecteur heeft vanaf het begin van de nieuwe organisatie van de faculteit gezocht naar een 'artistiek kunstenlectoraat' als tegenhanger van het meer 'academisch kunstenlectoraat' (lectoraat Autonomie en Openbaarheid in de Kunsten (AOK), onder leiding van lector Ruth Benschop). Dat is met de aanstelling van Peter Missotten als lector gelukt. De twee lectoraten vertrekken vanuit een andere achtergrond, en vullen elkaar aan. In de overleggen en discussies van de lectoren wordt in het ideale geval een spannend en creatief krachtenveld geschapen: de twee tegengestelde lectoraten versterken elkaar idealiter op meerdere vlakken in de invulling van het onderzoeksprofiel en het bijbehorend programma. Vervolgens vernam het lectoraat de wens om in de toekomst een samenwerking aan te gaan met het toekomstig op te richten kunstenlectoraat Datavisualisatie. Deze connectie past volgens het panel goed bij het onderzoeksprofiel van het lectoraat TDA en de ontwikkeling van het onderzoeksprogramma. Daarnaast biedt een dergelijke samenwerking kansen om de invloed van het lectoraat te versterken in de kunstenfaculteit.

Het panel vernam van alle betrokkenen dat de kritische blik van de lector zeer gewaardeerd wordt. Zijn bevragende, demystifiërende kijk op technologie is voor hen van belang om de onderzoekersgeest scherp te houden. Het versterkt hun overtuiging dat artistieke vernieuwing voortvloeit uit de kritische bevraging van de rol van technologie binnen de (onderwijs)praktijk en niet vanuit blind enthousiasme voor de zelfverklaarde voordelen van technologische innovaties. Deze onderzoeksaanpak werpt met name vruchten af in het onderwijs en dan specifiek in de Toneelacademie, afdeling performance. Docenten en studenten zijn zeer tevreden met de toevoeging van het 'technologische onderzoek' en de impact daarvan binnen hun opleiding en professie.

De lector is er dan ook in geslaagd vanuit zijn kennis en kunde als kunstenaar, docent en lector een goed fundament te leggen voor zijn lectoraat. Binnen het lectoraat zelf lijkt tussen de docent-onderzoekers evenwel minder reflectie plaats te vinden omtrent het onderzoeksprofiel en de onderzoeksprogramma's. Tot grote verbazing van het panel bleek dat de kenniskringleden elkaar nog niet eerder fysiek hadden ontmoet: de visitatiedag (21-12 -2016) was de eerste keer sinds de aanvang van het lectoraat dat de onderzoekers van het lectoraat samenkwamen. Een dergelijk los organisatieverband kent wellicht een bepaalde, functionele eenvoud voor zover het strookt met de opzet van het oorspronkelijke lectoraatsplan. Deze werkwijze maakt het praktisch moeilijk om een constructieve interne discussie op te starten, feedback te organiseren, intervisie-gesprekken, (zelf)reflecties of andere onderlinge

afstemming omtrent het onderzoeksprofiel en de onderzoeksstrategieën te realiseren. Eenzelfde observatie geldt de kritisch feedback ter ondersteuning van de lector. Ook al heeft hij goede contacten en sparringpartners zoals de collega-lector AOK en de faculteitsdirecteur, er mist een meer gestructureerde en onafhankelijke 'feedback'-omgeving die hem in staat stelt zijn eigen ideeën te bevragen en te verbeteren in de context van zijn lectoraat bij Zuyd. Het panel vernam tijdens de visitatiedag dat het merendeel van de interne en externe stakeholders zeer te vinden is voor dit type onderling contact en faculteitsbrede samenwerkingsverbanden. Die synergie zou ook ten goede komen aan de focus en de kritische massa van de onderzoeksprogramma's en aan de verspreiding van de opgedane onderzoekskennis.

Het individuele onderzoeksprofiel is goed. Anders is het evenwel gesteld met de planmatige verankering. De operationele focus van het onderzoeksprogramma is volgens het panel voldoende, maar nog niet geheel helder. Dat komt onder andere door het gemis van een aantal aan het onderzoek verbonden indicatoren (zie ook hoofdstuk 6). In de startfase van dit lectoraat is het ontbreken van een strakke operationele focus en planmatige aanpak voor dit lectoraat vruchtbaar gebleken. Het lectoraat TDA bloeide op vanuit de voedingsbodem van het creatieve en experimentele maakproces, vanuit het kunstenaarschap en het principe dat de aanpak niet beleidsmatig maar vanaf de werkvloer - 'bottom up' - moest ontstaan. Het bestaansrecht en het succes van het lectoraat is gestoeld op deze 'besmetting' vanuit het individuele kunstenaarschap. Het panel begrijpt heel goed dat de lector/kunstenaar in de eerste jaren van zijn aanstelling als lector deze vrijheid en ruimte nodig had om zijn werk en invloed als kunstenaar binnen en buiten het onderwijs te bewerkstelligen. Afgaande op bovenstaande typeringen en bevindingen concludeert het panel dat het lectoraat allerlei handzame parameters binnen het onderzoekswerk gebruikt en/of suggereert (zoals radicalisering van onderwijs, projectmatig werken, 'bottom up'-methodiek, studentgecentreerd werken). Indien deze impulsen op termijn evenwel niet geschraagd worden door een duidelijke beschrijving en uitdrukking in een beleidsvisie van de kunstenfaculteit valt te vrezen dat de lector zich zal isoleren en de slagkracht van het lectoraat zal afnemen. Nu al blijkt dat het lectoraat veel energie verliest omdat de lector voortdurend zelf de weg vrij moet maken voor zijn individuele benadering. Dat heeft in de ogen van het panel evenwel minder te maken met de opdracht aan het lectoraat om kritisch te opereren, maar met de ondersteuning van het beleid. De 'eigengereide' betrokkenheid van de lector dient zich voor alles te richten op het kennisdomein en op de impact van het lectoraatswerk op onderwijs- en beroepspraktijk. Wanneer het zich te veel moet toeleggen op het scheppen van de voorwaarden van zijn eigen werkomgeving dreigt het de verkeerde kant op te gaan. Dat laatste is met name de taak van het beleid (uiteraard altijd in dialoog met en volgens de noden van de lector).

Het panel heeft geconstateerd dat de kracht (van de kunst- en onderzoekspraktijk) van de lector bij uitstek in het theater en op het podium thuis is. 'Technology driven art' is daarom ook geen uitgangspunt op zich, maar wordt tegen de achtergrond van de podiumkunsten

beleefd en uitgedragen. Het lectoraat moet dan ook niet verward worden met andere Nederlandse lectoraten in het domein ‘Kunst en technologie’ en zou zich in de toekomst nog nadrukkelijker vanuit zijn eigen invalshoek kunnen profileren.

Het lectoraatsonderzoek verbindt het facultaire onderzoek niet direct met één of meerdere van de zwaartepunten van Zuyd. Een dergelijke aansluiting lijkt ook niet logisch gezien de thematiek van het lectoraat en de onderwerpen van de zwaartepunten (innovatieve zorg en technologie, transitie naar een duurzaam gebouwde omgeving, Life Science and Materials). Het panel is verheugd te vernemen dat dit ‘gebrek’ voor de faculteitsdirecteur en de lector geen probleem vormt. De aansluiting met de onderwijsvisie is leidend en volstaat. Helaas ontbrak in het dossier over het lectoraat een beschrijving die ingaat op de reden waarom een aansluiting met de zwaartepunten geen prioriteit geniet. De lector ziet in de toekomst wel mogelijkheden om met zijn focus op 3D technieken aan te sluiten bij het zwaartepunt Life Science and Materials. Daarnaast zijn er volgens een aantal betrokken docenten interessante raakvlakken om een mogelijke connectie te verkennen met het lectoraat Technologie in de Zorg.

2.2. Aanbevelingen

- Expliciteer de door het lectoraat gesuggereerde parameters over de invulling en aanpak van het onderzoek (zoals radicalisering van het onderzoek, ‘bottom up’ werken, projectonderwijs, samenwerkingen, nieuwe inhoud, gebruik van technologie enzovoort) in voor het onderzoek hanteerbare doelen en indicatoren. Dat kan alleen als men de volgende aanbeveling in acht neemt:
 - Geef de faculteit en/of het opleidingsmanagement medeverantwoordelijkheid in de facilitering en ondersteuning van het lectoraat door de ontwikkeling van een concrete beleidsvisie die in overeenstemming is met het lectoraat en die leidt tot een adequate onderzoeksomgeving. Het is daarbij van belang dat die visie de algemene basisvoorwaarden van het lectoraat implementeert maar tegelijk ook de vrijruimte en autonomie van de lector verder beschermt (zie ook hoofdstuk 3).
 - Zorg voor een sterkere samenhang en kruisbestuiving binnen de verschillende onderzoeksprogramma’s. Dit zal zorgen voor een verbetering van de borging van het onderzoek en maakt het mogelijk om het onderzoeksmodel te verfijnen en de ‘smaakbreedte’ te koesteren.
 - Versterk het pas opgestarte onderling contact tussen de onderzoekers door de organisatie van bijeenkomsten e.d. Dit zal ten goede komen aan de onderzoeks- en onderwijsontwikkeling, constructieve feedback voor de lector garanderen en de algemene reflectie binnen de groep aanvuren. De organisatie van dergelijke bijeenkomsten laat tegelijkertijd op vrij eenvoudige wijze toe de traditioneel sterk van elkaar gescheiden opleidingen met elkaar te verbinden (zie ook hoofdstuk 3).

3. Organisatie van de onderzoekseenheid

Standaard 2:

De wijze waarop de eenheid is georganiseerd, de inzet van mensen en middelen en de interne en externe samenwerkingsverbanden, netwerken en relaties maken de realisatie van het onderzoeksprofiel mogelijk.

Oordeel commissie: Voldoende

Onderbouwing oordeel:

De organisatie van de onderzoekseenheid is over het algemeen goed geregeld. De interne samenwerkingsverbanden zijn kleinschalig maar relevant, duurzaam en invloedrijk. Toch blijken er nog veel obstakels te bestaan in de interne samenwerkingsverbanden van de faculteit die het ook voor het lectoraat niet makkelijk maken om het onderzoek in alle opleidingen te stimuleren. De externe samenwerkingsverbanden van het lectoraat zijn excellent: de lector heeft een duidelijk en herkenbaar profiel binnen het kennisdomein (kunst & technologie).

3.1. Overwegingen en bevindingen

Het onderzoeksprogramma voorziet in de planning van tijd, mensen en middelen alsook in een indicatie van de aard en diepgang van de resultaten. De lector heeft duidelijke ideeën over de wijze waarop hij het onderwijs in de kunstenfaculteit wil beïnvloeden. Dat doet hij ten eerste op een persoonlijke, inspirerende wijze. Zo heeft hij de afgelopen periode ‘zijn’ onderzoekers opgezocht binnen de opleidingen en hen daar ter plekke aangespoord het onderzoekswerk op te zetten en uit te voeren, al dan niet in samenwerking met de lector zelf en met name binnen de onderwijsomgeving. De lector gaf in zijn zelfreflectie en tijdens de visitatiedag aan dat hij verwachtte dat deze aanpak vanaf de werkvloer ook zou leiden tot een spontane verspreiding van het onderzoek en samenwerkingen tussen de opleidingen. Dat is maar ten dele gelukt: op studentniveau is deze aanpak het meest succesvol maar op docentniveau is er soms sprake van enige argwaan en heeft men het duidelijk moeilijk met de (on)zichtbare muren die de opleidingen binnen de Kunstenfaculteit van elkaar scheiden. Volgens de faculteitsdirecteur is deze situatie een gevolg van de organisatiestructuur. De kunstenfaculteit is een soort holding van een aantal academies waarbij de diversiteit in aanpak, visie en organisatie tussen deze academies van oudsher net zo belangrijk wordt geacht als de gemeenschappelijkheid. Ook constateert hij dat het voor het lectoraat lastig was om vanuit de sterke positie van de Toneelacademie en met de typerende ‘provocerende’ werkwijze verbindingen te maken met andere academies met een traditionele opleidingscultuur, zoals het conservatorium. Wellicht symptomatisch in deze context was de observatie van het panel

dat de drie onderzoekers van het lectoraat elkaar op de visitatiedag voor de eerste keer zagen. In deze context geeft de directeur aan dat hij graag een rol als helper van het lectoraat op zich zal nemen om zo de gewenste kruisbestuiving en samenwerking te verbeteren – een rol die het panel toejuicht.

Het panel vernam dat het voor de lector soms moeilijk is de juiste mensen aan te stellen. De lectoraten TDA en AOK hebben wel zeggenschap over het budget van het lectoraat, maar geen zeggenschap over in te huren mensen. Er gaat veel tijd verloren aan besprekingen met de verschillende teamleiders. Soms gaat het fout als men vanuit het opleidingsmanagement bij de inroostering er niet in slaagt (of in de hectiek vergeet) iemand vrij te stellen. Vaak komen alle bijkomende projecten (onder meer vanuit de lectoraten) op het einde van de rit uiteindelijk terecht bij een beperkt aantal docenten, wat de druk op hen verhoogt en de inroosteringmogelijkheden inperkt. De lector lost dit op door meer te werken met externen, zodat het lectoraat zich verzekerd ziet van de continuïteit van bepaalde zaken en bovendien zorgt voor inhoudelijk relevante input voor het onderwijs.

Zoals het panel in het vorige hoofdstuk constateerde heeft het lectoraat er moeite mee de bestaande ideeën en aanpak omtrent de uitvoering en borging van het onderzoeksprogramma in te bedden in de bestaande ondersteund beleid en –structuur. Ondanks een goedbedoeld vertrouwen van de faculteit ten aanzien van dit vrij en pionierend lectoraat zijn er geen duidelijke ondersteunende criteria uitgezet of geëxpliciteerd. Ook ontbreekt geformaliseerde kritische en constructieve feedback. De voorwaarden om het onderzoeksprogramma te realiseren en een bepaalde organisatiestructuur zijn door de lector en zijn onderzoekers zeker gevonden maar dat gebeurde veelal op een tentatieve, ad hoc wijze, experimenterend met mogelijkheden, middelen en inzet van mensen. Er ontbreekt een voor iedereen helder en specifiek voor dit lectoraat beschreven kader waarin men kan opereren en samenwerken.

De lector en onderzoekers maken deel uit van voor het onderzoeksdomein relevante, structurele en solide nationale netwerken en leveren daar zelf ook regelmatig inhoudelijke bijdragen aan. Een proportioneel deel van het onderzoek wordt uitgevoerd binnen relevante externe samenwerkingsverbanden. De lector heeft een uitgebreid internationaal netwerk en zijn werk is in binnen- en buitenland bekend binnen het kennisdomein. Hij geniet een zekere faam waarmee Zuyd zich terecht op artistiek vlak kan profileren. Het panel merkt op dat de output aan producten en lezingen van het lectoraat met name wordt ingevuld door de lector zelf. Het aandeel van de overige onderzoekers is in verhouding marginaal te noemen. Dat is niet verrassend wanneer men de aanstellingen in ogenschouw neemt: 0, 1 en 0,2 fte maakt het voor de onderzoekers zeer lastig om naast hun onderzoekswerk en docentschap inhoudelijke bijdragen te leveren aan het onderzoeksdomein. Vanuit de visie van het panel zou het wenselijk zijn het volumen voor individuele onderzoeksopdrachten te vergoten en de aanstellingen te verbreden. De lector kiest hier vooralsnog voor een daadkrachtige en

doortastende aanpak door doelbewust lokale netwerken uit te bouwen en gezamenlijk kunstwerken te produceren. De lector nodigt ook gastsprekers en/of kunstenaars uit die zich tot de onderzoeksgroep en haar kunstproducties kunnen verhouden en zowel de docenten als de studenten inspireren tot nieuw artistiek onderzoek.

De onderzoekseenheid beschikt over de nodige huisvesting, onderzoeksfaciliteiten, ICT-voorzieningen en toegang tot onderzoeksdata en literatuur, en kan rekenen op voldoende organisatorische ondersteuning. Gezien het losse organisatieverband blijkt dat er vooralsnog geen grote behoefte bestaat aan een gezamenlijke, gedeelde plek (eenieder werkt op zijn eigen opleiding, de lector verkiest 'flexwerkend' te opereren naast het werken op de met de collega kunstlector gedeelde kamer). Toch zijn, zoals hierboven beschreven, fysieke samenkomsten in de toekomst wel van belang. Daar hoeft evenwel geen vaste plek voor te worden gereserveerd. De website van het lectoraat biedt steeds meer plek voor kennisverspreiding van het onderzoek. Het panel stelt vast dat er een groeiende behoefte ontstaat aan een online 'ruimte' waar het onderzoek kan gearchiveerd worden, verspreid en gedeeld. Zeker met het oog op de wens tot meer aandacht voor (online) distributie en de link met het lectoraat Datavisualisatie zou dit een belangrijke voorwaarde voor het onderzoek kunnen worden, waar Zuyd het lectoraat in kan ondersteunen. Net voor de kunstlectoraten met een focus op de (technologische) creatie van (onderzoeks)data, beelden, bewegingen en geluiden lijkt dit een relevante toekomstige actie.

Het lectoraat beschikt over een geormerkt onderzoeksbudget uit de rijksbijdrage, verwerft aanvullende interne middelen voor onderzoek en promoties (1^e geldstroom) en heeft toegang tot bijdragen uit 2de en 3de geldstroom. Dit is goed geregeld en de lector beheert deze zaken goed. Wat betreft de werving van de financiële middelen van dit lectoraat stelt zich de vraag of het lectoraat beoordeeld zou moeten worden op de omvang van extern binnen gehaalde middelen. Het lectoraat TDA is primair opgezet met het doel het onderwijs van Zuyd intern te 'besmetten' en het zou ten nadele van dit doel kunnen werken als men veel energie en tijd gaat steken in het verwerven van tweede en derde geldstromen. Dit geldt te meer daar de middelen in de tweede geldstroom zeer beperkt zijn, zeker waar het (praktijkgericht) onderzoek in het kunstendomein betreft. Toch zijn er volgens sommige betrokkenen genoeg kansen om in de toekomst in samenwerking met andere lectoraten, zoals het lectoraat Life Science and Materials of Technologie in de Zorg, een poging te doen externe fondsen te verwerven voor projecten die mede ingaan op technologische en voor het lectoraat uitdagende onderzoeksaspecten. Zo meldde een onderzoeker tijdens het gesprek bijvoorbeeld dat hij zich goed kan voorstellen hoe de kennis over technologie en performance van een collega-onderzoeker wellicht kan worden toegepast in een project over het design van een zorgrobot voor ouderen.

3.2. Aanbevelingen

- Overleg met de kunstenlectoraten en de faculteit op welke wijze (de zeggenschap over) de inzet van docent onderzoekers van de verschillende opleidingen kan worden vergemakkelijkt en versterkt.
- Verruim de aanstellingen voor (tijdelijke) onderzoekers en stel docent-onderzoekers in staat om naast hun reguliere werkzaamheden substantieel in onderzoek te investeren.
- Zet naast de stimulerende en prikkelende rol van de lector ook in op een dragende en verbindende kracht van het lectoraat. Dit zal verankering en spreiding van de kennis en kunde van het lectoraat binnen de gehele faculteit ten goede komen
- Overleg met alle belanghebbenden over de inzet van een voor het lectoraat passende online infrastructuur voor het onderzoek met aandacht voor zaken als data/onlinemanagement, (her)documentatie en –archivering. Deze centrale infrastructuur laat communicatie met de buitenwacht toe, maar biedt ook en vooral de mogelijkheid om de broodnodige interne kruisverbindingen te maken tussen de onderzoekers en hun werkveld. Het vergroot met andere woorden de zichtbaarheid en dus de slagkracht van het lectoraat.
- Onderzoek - in de context van versterkte interne samenwerkingen - de mogelijkheden tot fondsenwerving en/of aansluiting bij andere (gefinancierde) projecten.

4. Methodische kwaliteit onderzoek

Standaard 3:

Het onderzoek van de onderzoekseenheid voldoet aan de standaarden die in het vakgebied gelden voor het doen van onderzoek.

Oordeel commissie: Voldoende
<p>Onderbouwing oordeel:</p> <p><i>De methodische kwaliteit van het onderzoek is conform de ideeën en standaarden die gelden in het kunst domein. Het lectoraat ontwikkelt een relevante en adequate vorm van Artistic Research in en verrijkt daarmee het onderzoek, met name in het onderwijs. In een volgende periode is het zaak de methodiek te verdiepen tot ook een fundamentele vorm van onderzoek, en tegelijk te verbreden naast de huidige focus op her-documenteren.</i></p>

4.1. Overwegingen en bevindingen

Het lectoraat TDA heeft een uitgewerkte visie op kwaliteit en methodiek van het onderzoek (de zogeheten geëxpliciteerde standaard) die aansluit op de methodologische kwaliteitseisen van het artistiek onderzoek in het kennisdomein. Artistic Research dient volgens het lectoraat TDA originele, prikkelende, provocerende en eigenzinnige stellingen, documentaties of vragen op te leveren, al dan niet vervat in uitgewerkte kunstwerken. Het lectoraat TDA werkt ten aanzien van de methodiek goed samen met het lectoraat AOK. Zoals hierboven beschreven is de relatie met deze meer op academisch onderzoek gerichte onderzoeksgroep zeer relevant voor de feedback en verdere kwaliteitsverbetering van de methodiek. Mede in overleg met zijn collega-lector AOK, heeft de lector een voor de studenten en docenten goed hanteerbare onderzoekstechniek ontwikkeld waarbij men Artistic Research onder meer invult als de aandacht voor het her-documenteren van het eigen werk. Her-documentatie moet volgens de lector worden geïnterpreteerd als “een methode die in de eerste plaats leidt tot een min of meer anekdotisch aanvoelend verslag, waarin alle (...) vertakkingen van het creatieproces in kaart gebracht worden. Wat niet bruikbaar bleek (en dus verdampt is uit het eindresultaat) is minstens zo belangrijk als wat het eindresultaat wel gehaald heeft. In al die schijnbaar doodlopende straatjes zit waardevolle kennis over het creatieproces die in een volgend werk eventueel anders aangepakt kan worden.” De lector wordt gezien als de onderzoeker die zaken bloot legt door te doen. Hij stimuleert studenten kennis te leren vergaren en ervaringen op doen. Een goed voorbeeld van de werkzaamheid van de methodiek in het onderwijs is de opzet van de scriptieprijs waar studenten aan de kunstenfaculteit uitgedaagd worden scripties vanuit zeer verschillende methodieken en invalshoeken in te dienen. Dit levert langzamerhand een online te raadplegen canon op die zowel docenten als studenten kunnen inspireren bij hun eigen (onderzoeks)werk. Het panel begreep dat er elk jaar meer inzendingen worden ontvangen, een bewijs dat de methodiek en de toepassing daarvan binnen het onderwijs begint te werken.

Het panel concludeert op basis van deze resultaten en de enthousiaste reacties van docenten en studenten dat deze methodiek voldoende werkt maar nog verdere uitwerking verdient. Het panel ziet nog ruimte om naast het huidige onderwijs-georiënteerde onderzoek een fundamenteeler soort onderzoek te creëren: een onderzoek voor het onderzoek zelf—en voor het lectoraat en zijn onderzoekers—dat niet noodzakelijk direct ten dienste staat van het onderwijs, maar dat ongetwijfeld op langere termijn ook voor dat onderwijs extreem belangrijk zal blijken. Daarnaast ziet het panel ook mogelijkheden om de betrokkenheid bij het onderwijs tegelijkertijd ook uit te breiden naar de meer onderzoekgerichte masteropleidingen (waarvan de meeste recent opgestart werden) en mogelijk een 3de cyclus.

Daar waar het lectoraat goed presteert bij het ontwikkelen van de methodische kwaliteiten van de studenten en de aandacht voor het her-documenteren en ontwikkelen van hun unieke kwaliteiten ten aanzien van de beroepspraktijk is de professionalisering van de docenten zelf

nog beperkt (zie ook hoofdstuk 5). Het panel bevroeg docenten/kenniskringleden over hun opinie aangaande vormen van onderzoek die niet onmiddellijk ten dienste staat van het onderwijs, maar meer ten dienste van de kennisontwikkeling van de onderzoekers en het lectoraat zelf, en noteerde dat docenten/kenniskringleden daar geen ervaring mee hadden binnen het lectoraat, maar dat een dergelijke mogelijkheid wel onmiddellijk ideeën triggerde. De cursus 'Artistic Research' en de begeleidende publicatie die de afgelopen jaren in samenwerking met het lectoraat AOK werd opgezet, bereikt tot nu toe duidelijk niet alle docenten. Het aantal aanmeldingen blijft vrij beperkt, vaak ook door praktische bezwaren (de cursus doorkruist soms de reguliere lessen in sommige opleidingen).

De onderzoeksprojecten worden in voldoende mate begeleid door de lector of onderzoekers en waar relevant door vertegenwoordigers vanuit de beroepspraktijk/opdrachtgevers beoordeeld. Aangezien de beroepspraktijk voor dit lectoraat voor een groot deel samenvalt met het onderwijs, en dus ook met de studenten en docenten, bieden de lovende evaluaties van de betrokkenen omtrent het werk van de lector en docent onderzoekers genoeg vertrouwen om op dit punt te concluderen dat de tevredenheid omtrent de inzet en output van het lectoraat voldoende is. Over de wijze van meting en evaluatie van de tevredenheid van de stakeholders heeft het panel een aantal opmerkingen, verwoord in hoofdstuk 6.

4.2. Aanbevelingen

- Verdiep de methode zodat ook een fundamentele vorm van onderzoek mogelijk wordt, en verbreed de methode tegelijk naast de huidige focus op her-documenteren. Pas vervolgens structureel toe om tot meer resultaat te komen, ook binnen het lectoraat zelf.
- Zoek de samenwerking op met de juist op onderzoek gerichte (toekomstige of pas opgerichte) masteropleidingen en/of de (nog te ontwikkelen) 3de cyclus.

5. Resultaten en impact van het onderzoek

Standaard 4:

De onderzoekseenheid realiseert voldoende relevantie op het gebied van:

- kennisontwikkeling binnen het onderzoekdomein;
- de beroepspraktijk en maatschappij;
- onderwijs en professionalisering.

Het onderzoek heeft in voldoende mate impact op de hiervoor omschreven gebieden.

Oordeel commissie: Goed

Onderbouwing oordeel:

De resultaten en impact van het lectoraat dragen goed bij aan innovaties en ontwikkelingen in het onderwijs, met name - en op excellente wijze - aan het onderzoekend vermogen van de studenten. Het kritisch engagement dat het lectoraat ten toon spreidt ten aanzien van het onderzoeksdomein zelf, de beroepspraktijk maatschappij en het onderwijs is een van de meest krachtige en kenmerkende merites van het lectoraat. De impact van het onderzoek is om verschillende redenen vooral verrijkend voor het onderwijs, de Toneelacademie en aanpalende beroepspraktijken. Daarnaast is het voor het lectoraat nu zaak om zich sterker te gaan richten op de aanpak van de professionalisering van de onderzoekers en verdere verspreiding van het onderzoek.

5.1. Overwegingen en bevindingen

De gedeelde missie van het lectoraat en de faculteitsdirecteur was en is ‘de besmetting’ van het met het kunstenaarschap van de lector. Dat is gelukt. Het onderzoek draagt goed bij aan innovaties en ontwikkelingen en resulteren in inzichten, methoden, technieken of hulpmiddelen die toepasbaar zijn in die (onderwijs)praktijk. De lector heeft een portfolio met relevante (kunst)werken opgebouwd, deels in samenwerking met de docent onderzoekers en studenten. Ook de kenniskringleden werken op dit vlak samen met hun studenten aan belangrijke projecten. Met name binnen de Toneelacademie is men terecht trots op wat het lectoraat teweeg heeft gebracht en zijn er duidelijk veel projecten tot stand gekomen. Voor de opleidingen MAFAD en MAMDT fungeert de lector als belangrijke inspiratiebron voor docenten en studenten, bijvoorbeeld binnen de minor Installation Design en tijdens zijn bezoeken aan de lessen van de kenniskringleden. De werkwijze van het lectoraat – bottum up - wordt door velen positief bevonden. Daarnaast blijkt de scriptiekunstprijz op termijn een goed instrument dat op verschillende niveaus een impact op de kennisontwikkeling genereert.

Het onderzoek voedt de ontwikkeling van het onderzoekende vermogen van de studenten op excellente wijze en brengt hen in contact met onderzoek en ontwikkelingen in de

beroepspraktijk. Het enthousiasme van de studenten die het panel op de visitatiedag sprak is in dat opzicht veelzeggend. Men is ook trots dat men deel kan zijn van de pionierende voorhoede van de kunstenfaculteit. Dat is een zeer profijtelijk startpunt voor de beginnende professional. De onderzoekers worden actief betrokken bij de inrichting en uitvoering van het onderwijs. Kennis en resultaten uit het onderzoek worden vertaald naar de curricula, al is het nog op een bescheiden schaal. De lector bewaakt daarnaast de kwaliteit van het afstudeerwerk, begeleiding van onderzoek en onderzoeksvaardigheden in het onderwijs. Ook hier geldt weer dat hij zich met name richt op de inzet van Artistic Research en de studenten inspireert om ervaring op te doen en over de eigen grenzen heen te kijken.

De vraagstelling die ten grondslag ligt aan het onderzoek komt wel degelijk voort uit de ontwikkelingen in de beroepspraktijk en de samenleving. Het lectoraat verhoudt zich 'creatief en kritisch' ten aanzien van de technologische tendensen in de samenleving. De lector zorgt via het discours omtrent zijn eigen projecten en zijn netwerken in binnen- en buitenland voor voldoende inhoudelijke input en kruisbestuivingen binnen het onderzoeksdomein. Het panel vernam van de aanwezige binnen – en buitenlandse externe stakeholders dat de lector met name gewaardeerd wordt vanwege zijn buitengewone, bevragende en inspirerende kijk op de onderzoekthematiek en de concrete invloed op didactische werkvormen in relatie tot het beroepsonderwijs.

Het onderzoek leidt tegelijkertijd tot goede, betekenisvolle publicaties en voor de beroepspraktijk relevante en bruikbare resultaten. Het is bovendien zichtbaar in de publieke opinievorming rondom het kennisdomein. Het lectoraat heeft een eigen website waarop alle producten van het onderzoek worden geplaatst, inclusief de link van de scriptiekunstprijz. De lector hoopt dat de website in de toekomst nog meer aangevuld kan worden en meer aandacht zal genereren. Daarnaast oefenen de werken van de lector in de beroepspraktijk een belangrijke invloed uit. Zo zijn de producties die de lector met zijn Filmfabriek produceert van groot belang voor het werkveld. Zijn video libretto *Der Golem* is daar een overtuigend bewijs van.

Toch is de implementatie van het onderzoek in de beroepspraktijk nog gering in verhouding tot wat het tot stand heeft gebracht in de onderwijspraktijk. Dat komt deels door het gemis of op termijn wegvallen van opdrachtgevers (bijvoorbeeld bij het Smartphone-onderwijsproject) en door de beperkte tijd van de kenniskringleden. Er blijven kansen liggen voor het Zuyd lectoraat. Zoals al eerder beschreven is het panel ervan overtuigd dat een beter faciliterend bestuur en inzet op interne en externe samenwerkingsverbanden tijd en mogelijkheden kan opleveren voor het lectoraat, zodat dit zich ook kan richten op de impact van het onderzoek op de beroepspraktijk buiten het onderwijs.

Het lectoraat draagt bij aan het ontwikkelen en onderhouden van de onderzoekscompetenties

van medewerkers en van een onderzoekende houding binnen de faculteit. De lector wordt zeer gewaardeerd om zijn filosofisch-coachende houding van het werk van de medewerkers. Ook de cursus scriptiebegeleiding (Artistic Research) voor docenten, opgezet in samenwerking met het lectoraat AOK, is behulpzaam voor de kennisontwikkeling van de docenten. De lector legt daarnaast de focus op de beïnvloeding van de studenten – bottom up - met het doel om de docenten vanuit die beweging ook tot professionalisering aan te sporen. De faculteitsdirecteur is weliswaar van mening dat docentprofessionalisering in de kunstenfaculteit niet alleen vanuit dit lectoraat hoeft plaats te vinden. Via de faculteit zijn er initiatieven die aansturen op docentprofessionalisering zoals professionaliseringstrajecten in samenwerking met de Jan van Eyck Academie en een versterkte nadruk op PHD-programma's. Dat zijn volgens het panel goede aanvullingen. Een samenwerking met de master aan de Toneelacademie is nog niet aan de orde.

Toch ontbreekt het volgens het panel nog aan een expliciete visie over de ontwikkeling van het werk van de docenten zelf. Op dit moment spreekt men over 'de open ruimte' die de onderzoekers krijgen om zich op hun eigen werk te concentreren. Dat is in principe een lovenswaardig startpunt maar het risico is dat deze vrijblijvendheid wordt ingevuld en door de prangende zaken die zich op het onderwijsveld aandienen. Tijdens de visitatiedag werd duidelijk dat de onderzoekers al ver op weg zijn met 'eigen' onderzoek of sterke ideeën hebben wat betreft een eigen invulling of samenwerkingen met betrekking tot de onderzoeksthema's. Daar kan explicieter aandacht aan worden besteed.

In alle gesprekken vernam het panel een grote bewondering voor de lector, zijn betrokkenheid en werk in de kunstenfaculteit. Zij zouden graag zien dat deze belangrijke rol van de lector meer zichtbaarheid krijgt, zodat het lectoraat en Zuyd zich met trots van hun pionierende, artistieke kant kunnen laten zien.

5.2. Aanbevelingen

- Verbreed de focus van het lectoraat ook buiten het onderwijs om zo de implementatiestrategie van het lectoraat vorm te geven en de verspreiding van de kennis te vergroten. Dat kan bijvoorbeeld door in samenspraak met de andere lectoraten werksessies op verschillende plekken binnen de kunstenfaculteit te beleggen maar ook door student assistenten aan het werk te zetten. Deze ruimere taakopvatting maakt het ook mogelijk om het lectoraat – in al zijn facetten - helder voor het voetlicht te plaatsen.
- Versterk de professionalisering van de docenten in hun rol als onderzoeker/kunstenaar van het lectoraat. Dit kan bijvoorbeeld door expliciet aandacht te geven aan status en versterking van de (eigen) rol als onderzoeker/kunstenaar in het lectoraat en door in overleg doelen te stellen met bijbehorende tijdsplanning en middelen.

6. Kwaliteitsborging

Standaard 5:

De onderzoekseenheid voert regelmatig en systematisch evaluatie uit van de onderzoeksprocessen en resultaten. Aan de uitkomsten daarvan verbindt de onderzoekseenheid waar nodig verbeteringen.

Oordeel commissie: Niet voldaan/Onvoldoende

Onderbouwing oordeel:

Afgemeten aan de criteria van Zuyd scoort de interne kwaliteitszorg feitelijk onvoldoende. Er bestaat geen geëxpliciteerde PDCA-cyclus van het lectoraat. De lector evalueert zaken vanuit zijn persoonlijke, kritische kijk op dingen en toetst die evaluatie halfjaarlijks af met de faculteitsdirecteur. Op basis van dat overleg worden de projecten en doelstellingen bijgestuurd. Dat werkt tot op zekere hoogte goed, maar een dergelijke individuele benadering van het lectoraatsonderzoek kan ook leiden tot blinde vlekken en loopt het risico op gemiste kansen. In de komende fase is het verstandig om bij de reflectie over lectoraatsthema's een door Zuyd aangeleverd passend beoordelingskader te gebruiken en meer teamleden te betrekken. Dit zal ten goede komen aan de verscherping van de focus en het vermogen en de implementatie van het onderzoek verbeteren.

6.1. Overwegingen en bevindingen

Het panel heeft geen systematische aanpak aangetroffen van kwaliteitsbewaking zoals gestructureerde interne audits en meting van de tevredenheid van de stakeholders van het lectoraat. Hierdoor laat het lectoraat kansen liggen, ontbreekt geformaliseerde kritische feedback en kan ook vervolgonderzoek niet vastgesteld worden. Zo vernam het panel tijdens de visitatiedag dat docenten en studenten meer kritische feedback voor de lector op prijs zouden stellen, zodat deze zijn werk op een sterkere manier zou kunnen positioneren (zie ook hoofdstuk 2). Het gevaar dreigt dat de lector mogelijkwijze geïsoleerd geraakt. Een (objectief) georganiseerde, structurele input van constructieve kennis en evaluaties zal helpen om het portfolio en het onderzoeksprofiel van het lectoraat te intensiveren en te verruimen. Het zou bijdragen tot de spreiding van de resultaten over de kunstenfaculteit en ver daarbuiten.

Zoals eerder aangegeven was het beoordelingskader waarmee het visitatiepanel en de lector zelf dit lectoraat dienden te beoordelen grotendeels niet toepasbaar op dit lectoraat. Dit probleem wordt ook aangekaart in het kader van de voorafgaande visitatie van het lectoraat

Autonomie en Openbaarheid in de Kunsten. Het panel werd geacht het lectoraat te beoordelen aan de hand van het landelijk geldende BKO- beoordelingskader met daarin verwerkt 18 Zuyd stellingen die optioneel konden worden ingezet. Ook deze 18 stellingen bleken algemeen en vaak niet toepasbaar op dit (kunsten)lectoraat met een specifieke opdracht. Gelukkig kregen de lector en het panel alle vrijheid om de stellingen naar eigen inzicht en goeddunken te interpreteren.

6.2. Aanbevelingen

- Ontwikkel een systematische aanpak van de interne kwaliteitszorg van het onderzoek en het functioneren van het lectoraat teneinde het lectoraat op alle fronten te versterken en de unieke kennis en kunde verder te implementeren en te verspreiden, binnen en buiten de Zuyd kunstenfaculteit.
- Laat Zuyd de kunstenlectoraten faciliteren met een specifiek op deze lectoraten toepasbaar beoordelingskader voor de lectoraatsvisitatie dat de uitgangspunten van het onderzoeksbeleid van de (kunsten)lectoraten zo effectief mogelijk laat toetsen en komende visitatieprocessen vergemakkelijkt.

<p>Thomas Dudkiewicz Tom Luyten</p>	<p>catholique de Louvain acteur en kunstenaar Umland docent onderzoeker MAMDT (media)</p>
---	---

Gesprek met docenten en studenten

<p>Dhr. Henk Havens Mw. Caro Derkkx Dhr. Tim Bijtelaar Dhr. Diederik Kreike Dhr. Casper Wortman Dhr. Martin Verheesen</p>	<p>docent Toneelacademie student Toneelacademie Performance student Toneelacademie Acteurs student Toneelacademie Performance student Toneelacademie Performance Kernteamlid Toneelacademie Performance</p>
---	---

4. Geraadpleegde documenten

- 00 Inrichting Visitatiedag03
- 01 factsheet lectoraat TDA
- 02 TDA Visitatie 2016DEF
- 03 Lectoraatsplan 2014
- 04 Inaugurale Rede Peter Misotten
- 05 Beoordelingskader BKO 20161201 – 2
- 06 2016 Nota Onderzoeksbeleid Zuyd
- 07 Lectoratenstatuut Zuyd Hogeschool 21012015
- 08 Strategie januari 2014 (kort)
- 09 Strategie januari 2014 (lang)
- 10 20142015 AFM facultaire begroting
- 11 20152016 AFM facultaire begroting
- 12 20162017 AFM facultaire begroting
- 13 Taken, gedragscode en rapport Lectoraat Visitatie 2016DEF (bijlagen)
- Harris, A. (2016). *Observing and Documenting*. Maastricht, Nederland: Zuyd Hogeschool
- Benschop, R. (2015). *De eland is een eigenwijs dier*. Maastricht, Nederland: Zuyd Hogeschool

8. Procesinformatie

1. Visitatie

In de afgelopen jaren zijn alle lectoraten van Zuyd Hogeschool gevisiteerd. Onder het Brancheprotocol Kwaliteitszorg Onderzoek 2009-2015 werd voor visitaties een beoordelingskader gebruikt. Dit beoordelingskader gaf aan de hand van 18 stellingen een oordeel over 8 hoofdonderwerpen. De basis voor de visitaties van de onderzoekseenheden onder het nieuwe Brancheprotocol 2016-2022 wordt niet langer gevormd door de 18 stellingen, maar bestaat uit vijf standaarden waar de onderzoekseenheid aan dient te voldoen en waarover zij verantwoording afleggen. Zuyd volgt dit Brancheprotocol dat vastgesteld is binnen de Vereniging Hogescholen. Deze standaarden hebben betrekking op 1) onderzoeksprofiel en het onderzoeksprogramma, 2) de organisatie van de onderzoekseenheid, 3) de methodische kwaliteit van het onderzoek, 4) de resultaten en impact van het onderzoek en 5) de kwaliteitsborging. Met de introductie van de vijf standaarden komt de specifieke context waarin het onderzoek van de afzonderlijke hogescholen verkeert beter tot zijn recht. Bij de visitaties komt het accent meer te liggen op de beoordeling van de kwaliteit van het uitgevoerde onderzoek. Een belangrijke basis voor de beoordeling van de kwaliteit van het onderzoek van de onderzoekseenheden vormt een beperkt aantal landelijk vastgestelde indicatoren aangevuld met indicatoren die bepaald worden door de hogeschool zelf. Bij de beoordeling van de kwaliteit van het onderzoek worden eveneens het ambitieniveau en de daaraan gekoppelde resultaten van de onderzoekseenheid betrokken.

Het visitatieproces is onder te verdelen in vier fases:

Fase 1 Positiebepaling

Het visitatieproces start met een zelfreflectie die door het lectoraat wordt opgesteld. Alle deelnemers van het lectoraat vullen afzonderlijk een beoordelingskader in waarmee zij een oordeel uitspreken over het functioneren van het lectoraat. Nadat de resultaten van het ingevulde kader zijn verwerkt, volgt er een gesprek in de vorm van een Delphibespreking waaraan de lector en een nader te bepalen aantal medewerkers van het lectoraat deelnemen. De beleidsmedewerker onderzoek maakt een verslag van deze Delphibespreking. Vervolgens verwerkt het lectoraat dit verslag tot een rapport. Dit rapport dient als zelfevaluatie van het lectoraat en is een van de documenten die naar het visitatiepanel wordt verstuurd.

Fase 2 Documentatie en voorbereiding

De zelfreflectie is een van de documenten die naar het visitatiepanel wordt gestuurd ter voorbereiding op het visitatiebezoek.

De overige documentatie die wordt aangedragen ten behoeve van de visitatie, bestaat uit:

- a) procesdocumenten die betrekking hebben op het proces van visitatie,
- b) beleidsdocumenten op hogeschoolniveau voor zover relevant voor het onderzoek,
- c) documenten die betrekking hebben op het beleid van het lectoraat,

d) een aantal onderzoeksinhoudelijke documenten die representatief zijn voor hetgeen het lectoraat de afgelopen jaren gepresteerd heeft.

Het visitatiepanel bespreekt de documentatie in een voorbereidingsvergadering voorafgaand aan de visitatie.

Fase 3 Visitatie

De visitaties worden uitgevoerd door een externe visitatiecommissie die bestaat uit drie gezaghebbende leden die gezamenlijk over voldoende deskundigheid beschikken om een oordeel te geven over het functioneren van het lectoraat. De visitatiecommissie wordt ondersteund door een ambtelijk secretaris die het schrijven van het beoordelingsrapport voor haar rekening neemt binnen de kaders die door de visitatiecommissie gesteld worden. De leden van de commissie bereiden zich op de visitatie voor door het documentatiemateriaal te bestuderen.

Er worden nadere eisen gesteld aan de samenstelling van de visitatiepanels. De commissie dient onafhankelijk van het te visiteren lectoraat te zijn. Daartoe ondertekenen ze een onafhankelijkheidsverklaring. De commissie dient 'gezaghebbend' op het vakgebied te zijn en dient representatief te zijn voor het onderzoeksdomein, het aan het onderzoeksdomein gelieerde onderwijs en de aan het onderzoeksdomein gelieerde beroepspraktijk. Tenslotte moet de commissie een goed overzicht hebben van de relevante internationale, nationale en regionale omgeving. De commissie wordt vastgesteld door het College van Bestuur op voordracht van de beleidsmedewerker onderzoek en de lector. De taak van de commissie is een oordeel te geven over de resultaten van het lectoraat in de voorafgaande periode van vier jaar en om aanbevelingen te doen voor de toekomst.

Op de visitatiedag zelf zal de visitatiecommissie gesprekken voeren met:

- (selectie van) medewerkers van het lectoraat
- de faculteitsdirecteur en de lector
- interne stakeholders van het lectoraat
- externe stakeholders van het lectoraat

Na de gesprekken zal de visitatiecommissie intern voorlopige conclusies formuleren en die mondeling presenteren aan het lectoraat. Naar aanleiding hiervan en aan de hand van het ingevulde beoordelingsprotocol maakt de secretaris na de visitatie een eerste versie van het concept beoordelingsverslag. De commissie bespreekt dit verslag en stelt het als concept vast. Het lectoraat krijgt de gelegenheid het concept beoordelingsverslag te voorzien van commentaar. De panel secretaris levert het definitieve visitatierapport (liefst binnen zes weken na de visitatie) aan bij de faculteitsdirecteur, lector en O&O.

Fase 4 Bestuurlijke besluitvorming

Nadat het visitatierapport ontvangen is beraden de faculteitsdirecteur en de lector zich over de aanbevelingen van het visitatiepanel. Op basis daarvan geven zij weer aan welke aanbevelingen worden overgenomen, welke (eventueel) niet en waarom niet, en wat dit voor consequenties

heeft voor de voortgang van het lectoraat en een (eventuele) nieuwe lectoraatsperiode. Deze standpuntbepaling wordt met de portefeuillehouder doorgesproken en vervolgens aan het CvB voorgelegd. Het College van Bestuur neemt, op advies van de faculteitsdirecteur en de lector, een bestuurlijk besluit ten aanzien van beëindiging, continuering of aanpassing van het lectoraat en het (eventueel) bijgevoegde meerjarige lectoraatsplan. In deze besluitvorming spelen het oordeel van de visitatiecommissie over de resultaten in de afgelopen jaren, de reactie van de faculteit en het lectoraat en het strategisch plan voor de komende periode een belangrijke rol. Het College van Bestuur stuurt het visitatierapport drie maanden na ontvangst daarvan naar de Vereniging Hogescholen, vergezeld van het CvB besluit daarover.

8.2 Doel

Het eerste doel van dit visitatierapport is dat het visitatiepanel een oordeel geeft over de kwaliteit van de activiteiten van het lectoraat in de afgelopen vier jaren, in de verwachting dat de faculteitsdirectie, de lector en de kenniskring de adviezen betrekken bij het formuleren van verbetervoornemens voor de komende periode (lectoraatsplan en facultaire jaarplan). Om tot dat oordeel te komen heeft het visitatiepanel de beschikking gekregen over de resultaten van een interne positiebepaling door de lector en de leden van de kenniskring en documenten zoals jaarplannen en jaarverslagen, onderzoeksrapporten, projectverslagen en documentatie over de verbinding met het onderwijs dat door de kenniskring is ontwikkeld. Het tweede doel van het rapport is het CvB een basis te bieden voor eventuele besluitvorming voor het continueren, aanpassen of beëindigen van een lectoraat.

8.3 Werkwijze

Onder het Brancheprotocol 2009-2015 werd een beoordelingsprotocol gebruikt, waarbij aan de hand van 18 stellingen een oordeel over 8 hoofdonderwerpen vroegen. De onderwerpen zijn gericht op de impact, de omvang en de kwaliteit van het onderzoek en minder (zoals in het verleden) op de processen. Het betreft de volgende hoofdonderwerpen:

- Impact van het onderzoek op de beroepspraktijk
- Impact van het onderzoek op het onderwijs
- Impact van het onderzoek op de professionalisering
- Kwaliteit van proces, methodologie en output van het onderzoek
- Omvang en reikwijdte van de onderzoeksoutput
- Oriëntatie en programmering van het onderzoek
- Inbedding en ondersteuning van het onderzoek
- Interne kwaliteitszorg

Deze 18 stellingen worden nu ook gebruikt voor de onderbouwing van het oordeel over de 5 standaarden van het Brancheprotocol. Deze vijf standaarden zijn:

- **Standaard 1** : *Onderzoekseenheid heeft een relevant, ambitieus en uitdagend onderzoeksprofiel en een onderzoeksprogramma met bijbehorende doelen die zijn geoperationaliseerd in een aantal indicatoren*
- **Standaard 2** : *de wijze waarop de eenheid is georganiseerd, de inzet van mensen en middelen en de interne en externe samenwerkingsverbanden, netwerken en relaties maken de realisatie van het onderzoeksprofiel mogelijk*
- **Standaard 3** : *het onderzoek van de onderzoekseenheid voldoet aan de inhoudelijke en wetenschappelijke standaarden die in het vakgebied gelden voor het doen van onderzoek*
- **Standaard 4** : *de onderzoekseenheid realiseert voldoende relevante producten op het gebied van kennisontwikkeling binnen het onderzoeksdomein, de beroepspraktijk en maatschappij, onderwijs en professionalisering.*
- **Standaard 5** : *de onderzoekseenheid voert regelmatig en systematisch evaluatie uit van de onderzoeksprocessen en resultaten. Aan de uitkomsten daarvan verbindt de onderzoekseenheid waar nodig consequenties.*

Behalve een oordeel over deze vijf standaarden (onvoldoende, voldoende, goed, excellent) wordt aan het visitatiepanel gevraagd een overall oordeel uit te spreken.

De beoordeling vindt plaats in de termen: excellent, goed, voldoende en onvoldoende:

- **Excellent:** Het lectoraat voldoet volledig aan de criteria (aspecten) bij dit onderwerp of aspect en is een voorbeeld voor andere lectoraten. Het aspect heeft tevens aantoonbare positieve invloed op de kwaliteit van andere onderwerpen of aspecten.
- **Goed:** Het lectoraat voldoet volledig aan de criteria (aspecten) bij dit onderwerp of aspect. Dit neemt niet weg dat het lectoraat ook hier wenselijke (niet noodzakelijke) verbeteringen in de kwaliteit kan formuleren.
- **Voldoende:** Het lectoraat voldoet aan nagenoeg alle criteria (aspecten) die bij dit onderwerp of aspect worden genoemd maar er zijn enkele verbeteringen nodig. Het lectoraat dient de verbeteringen, die op korte termijn realiseerbaar zijn, door te voeren.
- **Onvoldoende:** Het lectoraat voldoet niet aan de criteria (aspecten) die bij dit onderwerp of aspect worden genoemd. Noodzakelijke verbeteringen zijn niet op korte termijn te realiseren.